LANDSKAPETS
Fastighetsverk

Årsberättelse 2016

Landskapets fastighetsverk

Innehåll Sida

VD:s översikt

Styrelsens verksamhetsberättelse

Allmän ekonomisk översikt 5
Byggprojekt 8
Fastighetsskötsel 9
Uthyrningsverksamhet 12
Lantmäteri 13
Fiske 13
Kulturarv 14
Skogsvård 19
Naturreservat 21

Bokslut

Resultaträkning 37
Balansräkning 39
Redovisningsprinciper 41
Noter resultaträkning 43
Noter balansräkning 44
Styrelsens och VD:s bokslutsunderskrifter 46

Revisionsberättelse

VD:s översikt

Landskapets fastighetsverks uppdrag är att bedriva uthyrningsverksamhet av lokaler och fastigheter avsedda för förvaltningens behov samt sköta den fastighetsförmögenhet som är i Fastighetsverkets besittning. Uppdraget innefattar skötsel av naturreservat och ett stort antal kulturhistoriska byggnader som är viktiga att bevara för framtida generationer.

År 2016, som utgjorde verkets första verksamhetsår, präglades av fortsatt uppbyggnad av det nya affärsverket. Speciellt i förhållande till externa parter var Fastighetsverket fortfarande relativt okänt. Personalen som överfördes den 1:a januari till Fastighetsverket från byggnadsbyrån och vissa andra enheter har hanterat omställningen på ett mycket bra sätt.

I enlighet med vid grundandet beslutad process utannonserades efter sommaren tjänsten som ordinarie VD för Fastighetsverket. Styrelsen utsåg Stefan Rumander till VD med start från 1 december 2016. Sten Eriksson fungerade som VD med ett tidsbundet avtal från Fastighetsverkets bildande till 31.12.2016 och avslutade med att färdigställa värderingen av de fastigheter vars besittningsrätt överfördes till Fastighetsverket från landskapet vid grundandet 1.1.2016. Värderingsarbetet blev sedermera slutligt klart i februari 2017 och utgör tillsammans med förbättringar i anläggningsregister ett viktigt avstamp inför framtiden.

Vid årsskiftet etablerades en organisation för Fastighetsverket där fem enheter inrättades: Kulturarv som leds av Anni Mainela, Byggprojekt som leds av Elisabeth Rosenlöf, Fastighetsskötsel som leds av Jan Manselin, Skogsvård som leds av Ray Holmlund samt Naturvård som leds av Henrik Bertell. Dessa enhetschefer tillsammans med VD bildar Fastighetsverkets ledningsgrupp medan Elisabeth Rosenlöf leder en byggprojektgrupp med Jan Manselin, Dennis Mattsson samt Björn Higson.

Fastighetsverkets organisation fastställd vid årsskiftet:

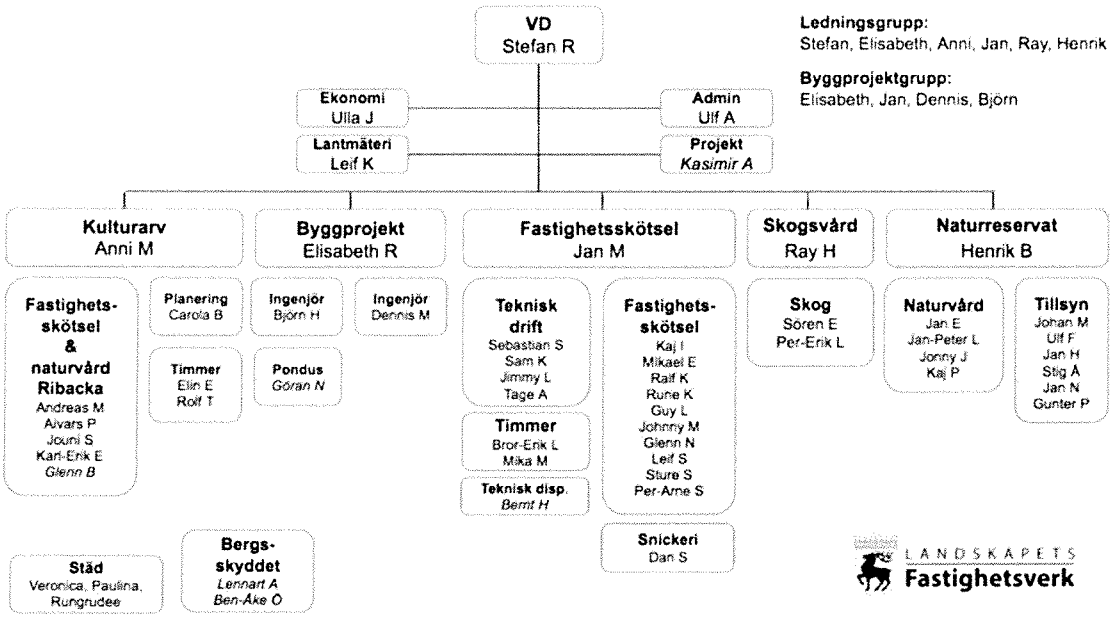

En organisation med klara och tydliga rapporteringsvägar borgar för möjlighet att realisera synergier i det dagliga arbetet samtidigt som det är en grund för bokföring och rapportering och annan lönsamhetsuppföljning.

Vakanser i samband med pensionsavgångar har under 2016 inte ännu tillsatts och syftet är att noga överväga vilka profiler och kompetenser Fastighetsverket framöver behöver. Kommande år förväntas innebära ett för organisationen stort antal pensionsavgångar och flera personer i ledande ställning eller med lång erfarenhet av verksamheten förväntas gå i pension. Förändringarna förväntas innebära en utmaning att hitta relevanta kompetenser men samtidigt en möjlighet att identifiera och förverkliga synergier inom organisationen.

Under flera år har Fastighetsverket eftersträvat effektivare energilösningar och även under 2016 togs nya system i bruk med gott resultat, bland annat vid Högskolan norra och Jomala gård. Framåt är avsikten att ytterligare förfina beräkningsgrunden för beslut om energibesparande åtgärder som kan räknas hem utifrån definitioner och beslutskriterier vi ännu inte slagits fast.

Fastighetsverkets styrelse utsågs den 17 december 2015 och har under året sammanträtt 14 gånger. Valet av VD tillsammans med behov att träffas ofta inom det nybildade verket föranledde det relativt stora antalet styrelsemöten. Styrelsen består av Lennart Isaksson (ordförande), Agneta Erlandsson-Björklund (vice ordförande), Elisabeth Rosenlöf, Gunda Åbonde-Wickström och Göran Lindholm.

Fastighetsverkets revisorer utsågs den 1 december 2015 och är CGR Fanny Johansson och CGR/OFR Leif-Erik Forsberg.

Vi ser med tillförsikt fram emot att bygga vidare och steg för steg förbättra Fastighetsverkets verksamhet. Det gäller både internt och i förhållande till våra kunder och även med ägaren där det fortfarande finns möjlighet att förtydliga Fastighetsverkets roll och uppdrag inför framtiden, allt i akt och mening för att skapa effektivare interna processer och hjälpa övriga förvaltningar till smarta och effektiva beslut kring deras fastighetsinnehav och kostnad.

Jag vill avslutningsvis framföra mitt tack till personalen och alla övriga som på sätt eller annat bidragit till Fastighetsverkets första verksamhetsår.

Stefan Rumander,

Verkställande direktör

Allmän ekonomisk översikt

Verksamheten under räkenskapsperioden

Intäkterna i verksamheten under räkenskapsperioden uppgick till 18,55 miljoner euro varav 16,41 miljoner euro var internhyror och 1,28 miljoner euro externa hyror och försäljningsintäkter. Skötselanslag från Kulturbyrån och Miljöbyrån var 0,61 miljoner euro respektive 0,25 miljoner euro. Fördelningen av intäkterna var sålunda:

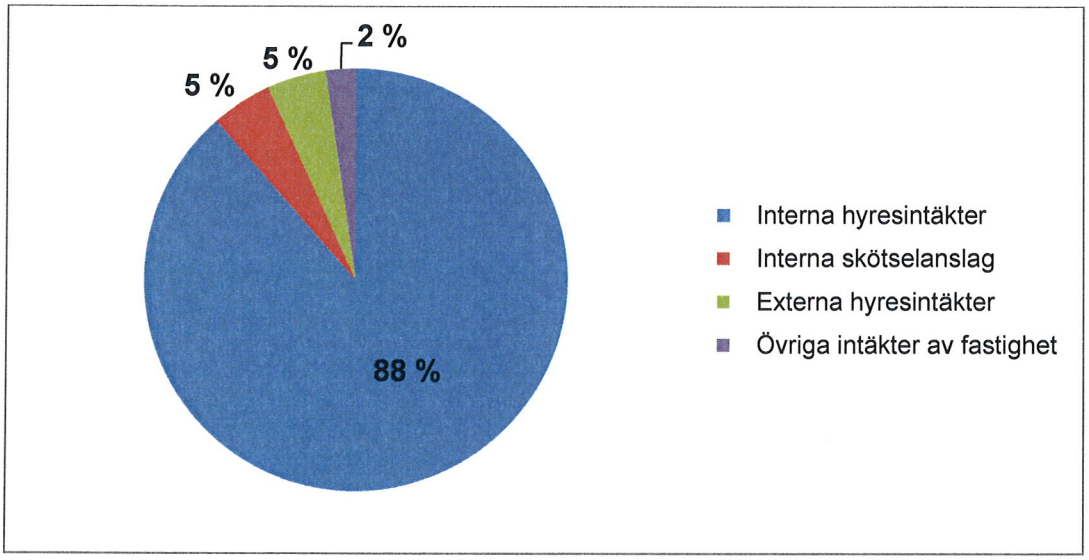

Personalkostnaderna uppgår till 1,94 miljoner euro och driftskostnaderna totalt till 3,50 miljoner euro. Inga nedskrivningar eller kreditförluster uppkom under 2016 medan den planeliga avskrivningarna uppgick till 5,46 miljoner euro. Kostnaderna inom Fastighetsverket fördelades enligt följande:

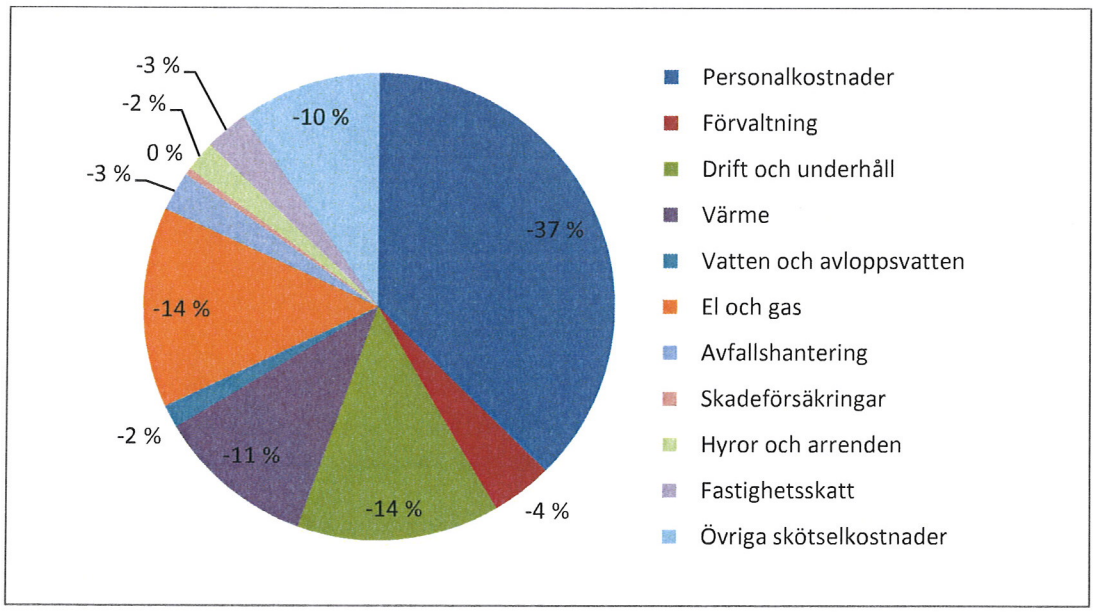

Räkenskapsperiodens vinst summeras till 7,65 miljoner euro.

I och med att det är första året i Fastighetsverkets historia så finns inga jämförelsesiffror mot tidigare års resultat- och balansräkning. Därmed finns heller inte någon finansieringsanalys i detta bokslut.

Under året förlöpte verksamheten planenligt med undantag för utmaningar i samband med konkurs för konsulter inom VVS för lagtingets renovering. De direkta extra kostnaderna för byte av konsulter är hanterliga medan den totala kostnaden kan uppskattas först efter projektets färdigställande. Renoveringen av Haga kungsgård innebar även överraskningar och utmaningar då skicket i mansgårdsbyggnad var väsentligt sämre än vad som antagits i planeringsskedet.

Under året togs det renoverade Ålands museum i bruk medan lagtingets renovering och utbyggnaden av landskapsarkivet startade. Även upphandling av konsulter för det nya polishuset startade.

Nyckeltal 2016

Nyckeltal	År 2016
Omsättning	18 554 326 euro
Rörelsevinst	7 654 162 euro
Fastighetsbidragsprocent	41,3 %*
Avkastning på eget kapital	5,8 %**
Antal anställda	35

*Rörelsevinst/Omsättning **Eget kapital/Omsättning

Personal

Antalet producerade årsverken inom Fastighetsverket har inte entydigt kunnat fastställas då systemen är under utveckling hos Ålands landskapsregering. Ett förhållandvis stort antal av de anställda jobbar deltid och flera på timschema eller med korta anställningskontrakt eller formellt som konsulter. Inför framtiden är ambitionen att kunna redovisa antal helårsverken inom Fastighetsverket.

Antalet heltidsanställda i medeltal under 2016 uppgår till 35. Andelen kvinnor av heltidsanställda är 14 % och män 86 %.

Bokföring och redovisning

Fastighetsverkets bokföring, redovisning och allmänna rapportering sköts av Finansavdelningen på Ålands landskapsregering.

Lagstiftning rörande Fastighetsverket

Fastighetsverket regleras i Landskapslagen om Landskapets fastighetsverk (110:2015). I såväl lag som förarbeten framkommer att styrelsens likväl som VD:s arbete i tillämpliga delar ska följa Aktiebolagslagens bestämmelser. Detsamma gäller bokföring och bokslut där Bokföringslagens bestämmelser ska tillämpas.

I Landskapslagen om landskapets finansförvaltning (2012/69) klargörs att Fastighetsverket är en del av landskapet, men står utanför budgetekonomin och landskapsförvaltningen.

För försäljningar och upptagande av lån ska Fastighetsverket följa Lagtingsordning (2011/97). I det fallet att Fastighetsverket sköter offentliga förvaltningsuppgifter tillämpas Landskapslagen om allmänna handlingars offentlighet (1977/72).

Väsentliga händelser efter räkenskapsperiodens utgång

Den 7 februari 2017 fastslogs värdet av de fastigheter vars besittningsrätt överfördes från landskapet till Fastighetsverket 1.1.2016. Värderingsdokumentet som togs fram i enlighet med Lagen om Landskapets fastighetsverk och på uppdrag av Ålands landskapsregering. Värdet uppgår till 135,7 miljoner euro vid tidpunkten för värderingen (7 februari 2017) och innefattar pågående byggprojekt om 4,6 miljoner euro, inkluderande då de pågående byggprojektens estimerade kostnader för slutförande.

Fastighetsverket höll den 10 februari en träff med konsultklustret inom åländsk byggbransch. Ett tjugotal personer dök upp till informationen och det blev en givande diskussion med bra feedback för Fastighetsverket att ta med i det fortsatta arbetet.

Den 10 mars samlade Fastighetsverket alla förvaltningar som ännu saknar hyresavtal och gränsdragningslista till ett informations- och diskussionstillfälle där utkast till hyresavtal och bilagor presenterades. Gränsdragningslistan beskriver i detalj om arbetsmoment eller saker är Fastighetsverkets eller hyresgästens ansvar både vad avser investering och drift.

Framtida utveckling av verksamheten

Läget framåt bedöms som stabilt och huvudsakliga aktiviteter är färdigställande av lagtingets renovering, planering av nytt polishus och geriatrisk klinik samt diskussioner och förhandlingar med alla femtontal förvaltningar som ännu saknar hyresavtal och tydliga gränsdragningslistor mellan vad som är Fastighetsverkets respektive hyresgästens ansvarsområde. Även planeringen av hur Ålands hälso- och sjukvårds fastigheter i framtiden ska förvaltas och Fastighetsverkets roll är mycket viktigt att framskrider på ett sätt som både Fastighetsverket och ÅHS är trygga med.

Disposition av vinstmedel

Fastighetsverkets utdelningsbara vinstmedel uppgår till 7 654 161,89 euro, vilket är lika med räkenskapsperiodens vinst. Styrelsen föreslår inför Landskapsregeringen att de utdelningsbara vinstmedlen disponeras på följande sätt:

- Fastställes förskottsöverföring till landskapet om 6 330 000 euro, som redan tidigare beslutats om som utdelning

- i det fria egna kapitalet kvarlämnas 1 324 161,89 euro

Styrelsen anser att den föreslagna vinstutdelningen inte äventyrar Fastighetsverkets soliditet. Vinstutdelningen hindrar inte heller Fastighetsverket från att fullgöra sina förpliktelser på kort och lång sikt eller att fullgöra erforderliga investeringar.

Byggprojekt

Enheten Byggprojekt inom Fastighetsverket består av fyra personer och leds av Elisabeth Rosenlöf. Till arbetsuppgifterna hör ledning av byggprojekt vilket inleds med diskussioner kring behov och idéskisser samt diverse utredningar kring förutsättningar för projektet. Efter detta följer upprättande av förfrågningsunderlag och upphandling av konsulter. Under projekteringsskedet pågår ett intensivt arbete tillsammans med konsultgruppen och representanter för hyresgästen. Enheten handhar upphandling av entreprenader och projektledning under byggtiden samt uppföljning av avtal under garantitiden.

Under 2016 färdigställdes projektet med renovering och ombyggnad av Ålands museum. Projektet som pågick under åren 2012-2016 och omfattade viss ombyggnation och ytrenovering samt förnyande av ventilationsanläggningen med fokus på ett optimalt klimat i magasin och utställningslokaler.

Lagtingets renovering inklusive tillbyggnad för landskapsarkivet inleddes under våren 2016. Detta projekt har länge funnits med i planerna, konkret inleddes planeringen 2013. Projektet omfattar invändig ytrenovering med vissa ombyggnader. Målet har varit att renovera och förnya med stor hänsyn till den ursprungliga arkitekturen och materialen. För att förbättra tillgängligheten i byggnaden anlitades en tillgänglighetskonsult. En av de största åtgärderna har även här varit att förse byggnaden med ny ventilationsanläggning i syfte att uppnå ett gott inomhusklimat och få en energieffektiv fastighet.

Utöver de större byggprojekten, vilka pågår under flera år, sköter enheten även planerat underhåll. Detta innebär att befintliga byggnader besiktigas, en preliminär plan av åtgärder uppgörs för några år framåt och en mer specificerad plan för det närmaste året. Åtgärderna kan variera kraftigt i storlek från byte av enstaka komponenter till mer omfattande renoveringar.

För planering och uppföljning av planerat underhåll används dataprogrammet Pondus. Under året har arbete kontinuerligt pågått med att föra in information om byggnader och installationer i programmet för att underlätta fortsatt arbete med planering och även löpande underhåll.

Bland de mindre projekt som genomförts under året kan nämnas byte av yttertak vid Neptunigatan 19. På området finns byggnader uppförda från början av 1960-talet och därefter. En del av det planerade underhållet består av att förnya yttertaken, och under 2016 genomfördes ytterligare en etapp av fleråriga arbeten.

Ett av de nya projekt som inletts under året är planering för ombyggnad av köksutrymmen på Neptunigatan 6. Projektet innebär centralisering av Ålands gymnasiums bespisningskök. I projektet ingår även förnyande av både VVS- och elteknik.

Planeringen för tillbyggnad av polishuset har framskridit under året. Förslag till stadsplaneändring har godkänts, skissritningar har tagits fram och upphandlingen av konsulter har genomförts.

I projektet ingår förutom en nybyggnad i direkt anslutning till befintlig byggnad även renovering och förnyande av teknik i det befintliga polishuset.

Nybyggnaden projekteras som passivhus enligt internationell standard och är det första projektet i sitt slag i Fastighetsverkets regi. Konceptet fokuserar på en energisnål byggnad av hög kvalitet med ett gott inomhusklimat.

Projekteringen genomförs med s.k. BIM-teknik. Kort uttryckt kan det förklaras som en digital 3D-modell i stället för 2D-ritningar. Det huvudsakliga syftet för Fastighetsverket att gå in för BIM är att kunna upptäcka de kritiska punkterna redan i projekteringsskedet och därmed undvika överraskningar i byggskedet.

Under 2016 har Fastighetsverket även haft hand om projektledning av projekt som genomförts i ÅHS regi. På operationsavdelningen har en operationssal renoverats och försetts med separat ventilation med höga renhetskrav. Projektering för renovering av barnavdelningens utrymmen har genomförts inklusive tillbyggnad av ventilationsrum och förnyad ventilation. I projektet ingår även förnyade av avloppsrör genom övriga våningar i byggnaden. Byggstart skedde under hösten.

Nästa stora projekt på sjukhusområdet är nybyggnad av geriatri- och rehabiliteringsutrymmen. Förstudier, arbete med rumsdisponering och skissritningar har pågått under året.

Fastighetsskötsel

Enheten Fastighetsskötsel leds av Jan Manselin och handhar teknisk drift och fastighetsskötsel på ett stort antal förvaltningsbyggnader, muséer och skolor. Sammanlagt arbetar 18 personer inom enheten främst i Mariehamn på skolor och förvaltningsbyggnader men även Folkhögskolan, Ribacka och Jomala gård.

Under året har enheten finslipat arbetssätt och processer. Huvudsakliga arbeten består av målning, reparationer, fönsterbyten och allmänt underhåll.

Energiförbättringar pågår ständigt och under året gjordes förbättringar på Jomala gård, som värms med egenproducerat flis, och Musikinstitutet.

De stora fastigheterna med stort behov av energi inom Fastighetsverkets är anslutna till fjärrvärme. Genom åren har förbättringar genomförts och 2016 var första hela året med ny ventilation på Högskolan norra. Grafen nedan visar hur energiinbesparingen mellan åren 2014 och 2016 på totalt 79 MWh eller 21 %. Räknat på 2016 års energipriser är därmed inbesparingen 5 000 euro jämfört med 2014. Utöver vinsten för miljön.

Fastighetsverket räknar med att framöver intensifiera identifiering av ineffektiva anläggningar och vidta åtgärder där återbetalningstiden på investeringen är rimlig.

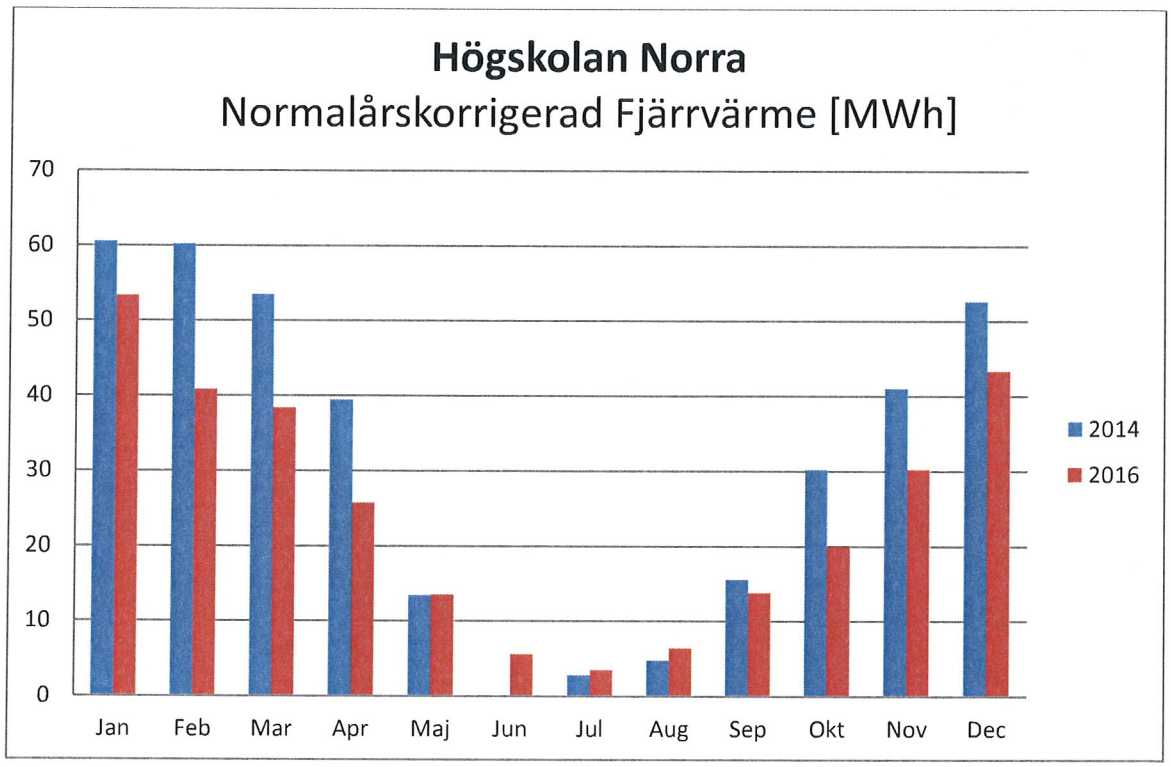

Över längre tid har Fastighetsverket lyckats pressa ner energianvändningen i fastighetsbeståndet. Något uttryckligt mål för energibesparing i Megawattimmar eller återbetalningstid för investeringar i energiförbättrande åtgärder föreligger inte utan är ett arbete för framtiden.

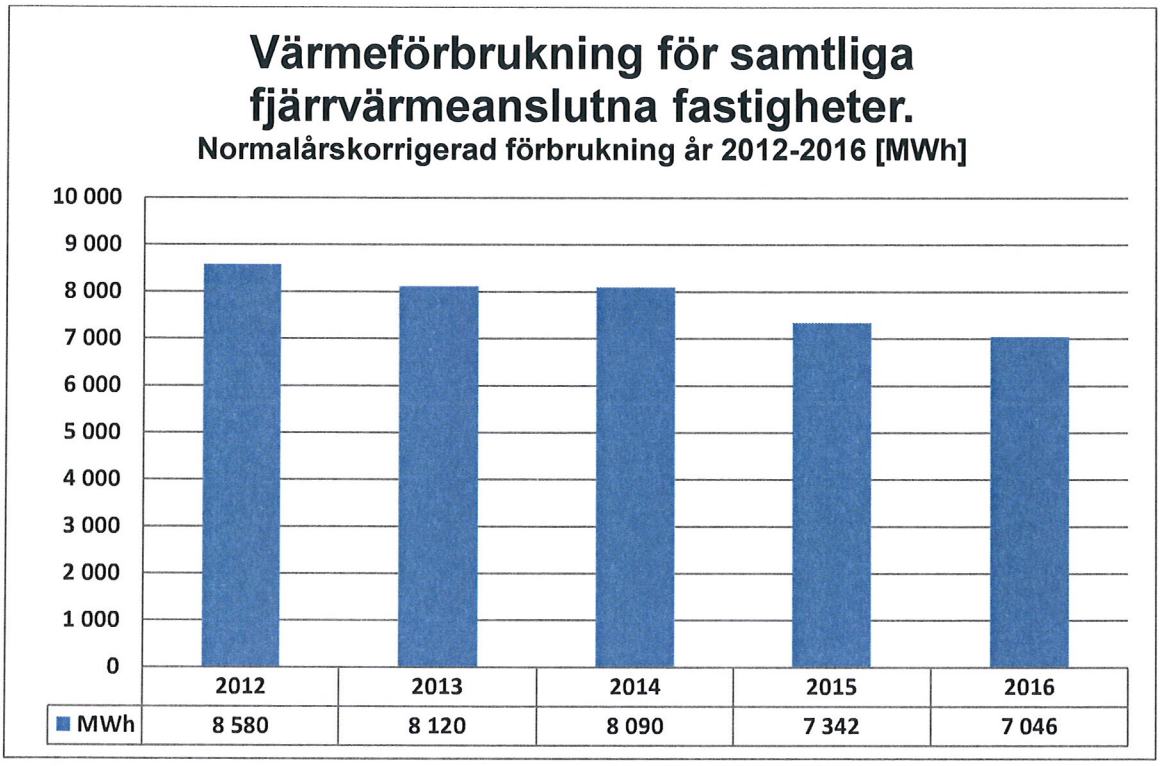

Ålands museum tog med sina speciella krav på värme och fuktighet i bruk den nya avancerade klimatutrustningen för magasin och utställningssalarna. Projektet har inneburit en kompetenshöjning för de inblandade personerna som är bra inför framtiden.

Ny ventilationsanläggning i Ålands museum

Uthyrningsverksamhet

Uthyrningsverksamheten förväntas generera intäkter och hanteras av Ulf Asplund. Generellt sett är uthyrningsgraden god med några fastigheter där det finns svårigheter att hitta hyresgäster även vid låg hyresnivå.

Nedan de viktigaste hyres- och arrendeavtal med privatpersoner, företag och föreningar som Fastighetsverket hanterar runt om på Åland.

Uthyrda byggnader kommunvis:

I Eckerö är en del av Eckerö Post och Tullhus uthyrt till en caférörelse och ett chocolateri medan Allhallen arrenderas till ett driftbolag.

I Finström finns Grelsby Kungsgård som arrenderas ut och alla tre lägenheter i Folkhögskolans gamla internat har varit uthyrda under året.

I Saltvik finns Haga Kungsgård som är utarrenderat på långtidskontrakt.

I Sunds kommun finns Jan Karlsgårdens värdshus och småbåtshamnen i Kastelholm som hyrs av företagare. Domiken i Prästö, Villa Simviken i Bomarsund och statarbostäderna vid Kastelholms kungsgård är fastigheter som innefattar bostäder stående på kulturmark vilka Fastighetsverket hyr ut åt privatpersoner. Samma gäller Stenhuset i Tosarby som är Ålands äldsta hus som fortfarande bebos. I närheten av Guttorps fiskodling finns ett radhus med tre lägenheter som är uthyrt åt privatpersoner.

I Lemland och Hammarland hanterar Fastighetsverket ett antal arrendeavtal med de företag som är i energi- och vindkraftsbranschen, nämligen Ålands vindandelslag, Leovind Ab, Kraftnät Åland Ab och Ålands telefonandelslag.

I Jomala finns totalt ca 20 hyreskontrakt knutna till Jomala gårdsområdet. Hyresgäster är företagare, föreningar och privatpersoner och allt har varit uthyrt även tidvis rum på internatet på Jomala gård. I Jomala Kyrkoby finns även ÅHMS:s laboratorium där Fastighetsverket hyr ut områden till agility.ax och Mariehamns bågskytteförening.

I Mariehamn hanterar Fastighetsverket uthyrning i Bergskyddet med flera företag inom it och telecom som kunder samt några föreningar. I staden finns två hyresfastigheter, en på Grindmattesvägen invid Musikinstitutet bestående av fyra lägenheter och en på Doppingvägen 5 med 19 lägenheter. Bägge hyreshus har i princip varit fullt belagda under 2016. På GE-villans tomt finns ett gårdshus där Fastighetsverket hyr ut fem kontor till företag och föreningskunder.

Förutom byggnader och lägenheter arrenderar Fastighetsverket ut ett 20-tal skogs- och markområden samt ca 30 jaktarrenden runt om på Åland.

Fastighetsverket uppbär internhyra från ett 15-tal förvaltningar, skolor och museer. Under 2016 har ännu inte hyresavtal etablerats med dessa interna kunder, vilket är en prioriterad åtgärd under 2017.

Lantmäteri

Lantmäteriärenden hanteras av Leif Karlsson och året var livligt på lantmäterisidan med ett 60-tal ärenden. Många ärenden handlade om att fastställa vägrätter områdesvis på Lantmäteriverkets initiativ och bekostnad för att säkerställa fastighetsregistrets tillförlitlighet i så kallade "lokala enskilda vägförrättningar". Dessutom deltog vi i förrättningar gällande enskilda vägar och bildande av väglag samt styckningar, rågångar och tillandningar.

Lagfarter söktes för både gamla och nya fastigheter. Idag har Landskapet lagfart på ca 150 fastigheter. Fem lagfartsansökningar väntar på beviljande. Dessutom äger Landskapet ca 40 fastigheter som står utanför lagfartssystemet (f.d. kronoholmar).

I början på året uppdaterades databasen Pondus bl.a. med förvärvsuppgifter och torde nu vara komplett. Registren kräver kontinuerlig uppdatering i takt med förändringar i fastighetsbeståndet

Vintern 2016 fick Fastighetsverket i uppdrag av Regeringskansliet att likvidera ett danaarv som bestod av fastigheter i Godby, Jomala Ytterby och i Pargas med en myckenhet fordon och inventarier. Fastighetsverket övertog diverse fordon samt verktyg med mera. Vi anordnade även en auktion av danarvets tillgångar i maj vid Naturbruksskolan. Fastigheten i Godby överlåts till Finströms kommun. Vad gäller fritidsfastigheten i Ytterby återstår en hel del frågor att lösa innan danaarvet är fullständigt likviderat.

Fiske

Landskapet är genom sina fastigheter i Godby, Grelsby och Strömsvik stora delägare i samfällda kräftfiskevatten i Långsjön/Markusbölefjärden. Delar av våra fiskerätter har arrenderats ut till delägare i respektive fiskelag. Fastighetsverket deltar på flera fiskestämmor varje vår. Vi deltog även i Jomalabys samfällighets årsstämma.

Från och med 2016 har Fastighetsverket övertagit administrationen av yrkesfisketillstånden i landskapets fiskevatten. Brev till ca 225 yrkesfiskare skickades ut av vilka ca 70 ansökte om fisketillstånd. Hanteringen av fiskekort och yrkesfisketillstånd sker i samarbete med Fiskeribyrån vid landskapsregeringen då de har kunskap om hur stort fiskeuttag är långsiktigt hållbart.

Kulturarv

Enheten Kulturarv leds av Anni Mainela som anställdes i september 2016 och har till huvuduppgift att underhålla kulturhistoriskt värdefulla byggnader samt sköta markvård med utgångspunkt från Ribacka, Kastelholm

Vård och underhåll utfört år 2016:

Böle och Bjärströms broar

Inspektionsprotokoll över Böle och Bjärströms broar utfört av företaget Projektengagemang Bro & stålkontroll i maj 2016. Anmärkningar är registrerade men ännu inte åtgärdade.

Sålis batteri

Reparation av utkikstornet.

Kungsö batteri

Årlig tillsyn av området.

Medeltidshuset, Jomala Prästgården

Årlig tillsyn.

Hermas

Årlig kontroll av insektangreppen gjordes liksom årlig markskötsel. Kittat och målat fönsterbågar på servicehuset

Klosterkällaren + klosterområdet och Otterböte fornlämning, Hamnö Kökar

Årlig röjning och trimning.

Lemböte kapell

Årlig tillsyn av området.

Ålands Museum

Tog bort skyddsplast och städade i magasin efter renoveringen av ventilationen.

Idas stuga

Blombräden tillverkats till kammaren. I övrigt årlig trimning och tillsyn.

Borgboda fornborg

Årlig tillsyn och skötsel av området.

Stenåldersbyn/Vargstensslätten

Årlig tillsyn och skötsel av området.

Uppstädning och rivning av mindre skyddstak på vändplan vid Vargstensslätten samt rivning av fallfärdiga vasshyddor. Slyröjning.

Vårdö skolmuseum

Årlig tillsyn.

Villa Simviken

Arrendatorn målade fasaderna och uppförde fristående altan.

Telegrafen

Upptagning av inspektionslucka samt diverse plåtarbeten utförda av firma Klingbergs.

Stabilisering av takets träkonstruktion och målning av Telegrafens tak genom firma Renovator. Två gavlar skrapades och målades och ny vindtrappa uppfördes. Vinden städades och föremål inventerades.

Domiken

En ventilationshuv uppfördes på östra takfallet. Vatten- och ventilationsrör flyttades till vinden som städades och gamla skador i mellanbjälklag åtgärdades.

En fuktskada upptäcktes under sommaren och renovering startades i september i samarbete med Kulturbyrån. Konstaterades snabbt att fuktskadan var betydligt mer omfattande än bara

badrummet varefter även golv i hall och kök öppnades. Fuktiga jordmassor avlägsnades och en äldre grund upptäcktes. Arbetet avbröts och väntar på utlåtande från Kulturbyrån.

Skötselområden, sammanlagt 22 stycken

Inom Bomarsund och Prästö fornminnesområde finns idag 22 platser, så kallade skötselområden. Där ingår allt från områden kring tornen, fästningsområdet, vandringsleder med mera. Dessa områden har en återkommande årlig skötsel samt åtgärder som är direkt underhåll. I områdesskötseln ingår en stor del trimning och gräsklippning under sommarsäsongen. Därutöver finns nio beten inom Bomarsund och Prästö fornminnesområde som i dag är utarrenderade.

Under året förnyades tre brunnslock i området, huvudfästet röjdes ingående vid livsmedelsmagasinet och större träd fälldes.

Postbryggan norr om fästningen

Bryggans yttre träfodring hade givit efter och delar av bryggan hade ramlat i sjön. Trasiga delar av bryggan grävdes upp och marken planades ut.

Taket byttes på lidret intill lotsstugan.

Prästö:

På romersk-katolska begravningsplatsen genomfördes större röjningsåtgärder.

Kastelholms slott

Fastighetsverket har rödmyllat staket samt reparerat grindar vid porthuset samt utfört reparationer i dubbelrumslängan samt plåtat fog. Murarna utanför och innanför sjöporten samt norra längans södra vägg har lagats.

Vita Björn

Lappningar på alla fasader på putsen.

Jan Karlsgården

Som brukligt har många åtgärder vid Jan Karlsgården vitagits under året, bland annat:

- Medverkat vid montering av svingel på holkkvarnen och väderkvarnen.
- Renoverat fönster på pressboden och båtmanstorpet.
- Rödmyllat foten till väderkvarnen och lyktstolpar.
- Byte av tak på el-förrådet
- Målat spisen i mangårdsbyggnaden
- Reparerat spisen i lillstugan

Personal vid Fastighetsverket har även medverkat vid hantverkardagar under alla onsdagar i juli samt ställt i ordning inför midsommarfirande och Lilla jul marknaden.

Vedplan

- Rödmyllat den äldre lagerbyggnaden.

Ribacka/Museimagasinet

- Röjt runt Ribacka och museimagasinet, även putsat upp sandgången framför Ribackas entré till konferensavdelningen.

Kastelholms kungsgård

- Målat taket på ostmejeriet, entreprenad via firma Renovator.
- Bytt till nya vindskivor.
- Firma Klingberg satte upp nya rännor på ostmejeriet.
- Murat väggar invändigt i ostmejeriet och tog fram tegelgolv i mjölkkammaren, samt färdigställde rummen efter renoveringen.
- Rödmyllat husen och tjärat dörrar till ostmejeriet, hönshus/lider/garaget samt utedasset.
- Reparerat spisen i övre arbetarbostaden
- Byte av varmvattenberedare och renovering av östra fönsterbänken i tvättstugan, nedre arbetarbostaden
- Fortsatt med renoveringen av utedasset

Områdesskötsel 2016

Markvård görs inom Kastelholms fornminnesområde på Jan Karlsgårdens område och området runt Kastelholms slott. Alléer från Kastelholms kungsgård ned till slottet samt övrig träd- och markskötsel. I den årliga skötseln av områdena ingår röjning, trimning och gräsklippning under säsongen maj – september.

I december inventerade arborister från Trädvård TS-Miljötjänst Kastelholmsområdet och fastställde vad som är i behov av att åtgärdas på större träd.

En hel del röjningsarbeten företogs, bland annat mellan strandalarna mittemot slottet samt norr om vägen vid kungsgården.

Beten

Samtliga elva beten är utarrenderade och får betar på markerna.

Övriga fornminnesområden

Utöver de större områden som nämnts redan ovan i texten som t ex Sålis batteri finns ca 70 forngravfält och obemannade sevärdheter att sköta om gällande skyltar, röjning, övrigt underhåll med mera. Den skötseln görs kontinuerligt varje år.

Under året påbörjades inventering av samtliga områden och även skötselbeskrivningar av de större områdena.

Studieresor

Nio personer från Fastighetsverket och Kulturbyrån gjorde ett studiebesök hos Forststyrelsen i Helsingfors den 01-02 juni. Följande objekt besöktes: Skanslandet och Sveaborg, Raseborgs slottsruin Ekenäs och Örö.

Carola Boman deltog i en studieresa den 12-16 september till Ryska karelen, Petrosavodsk och byn Kinerma samt ön Kizhi.

Skogsvård

Avverkningsåret gynnades av ovanligt goda drivningsförhållanden. Den nederbördsfattiga hösten och vintern gjorde att det var möjligt att bedriva skogsbruk också på sådana marker som normalt är känsliga för markskador.

Årets skogsavverkningar omfattade totalt 5 133,7 m3 saluvirke. Den sortimentsvisa fördelningen framgår av bilaga 1.

Bilaga 1 Virkesförsäljningar 2016

Lägenhet	Barrmassa	Björkmassa	Lövmassa	Talltimmer *)		Grantimmer *)		Grot	Sammanlagt
				normal	klen	normal	klen		
	m^3	m^3	m^3	m^3	m^3	m^3	m^3		m^3
Kastelholm	1 065,6	259,1	166,5	518,0	49,8	419,0	54,5		2 532,5
Vestergård	103,3	22,3	13,9	174,3	11,3	40,2	8,6		373,9
Haga	159,9	64,0	8,0	8,6	5,2		0,1		245,8
Pehrsberg	144,6	2,1	3,5	2,0	0,2	249,8	6,2		408,4
Prästö	163,2	2,8	9,7	7,8		210,9	11,0		405,4
Grelsby	152,1	20,3		58,3	5,0	89,9	11,3		336,9
Bomarsund	238,9			77,1	2,7	1,6	0,1	510,4	830,8
Sammanlagt	2 027,6	370,6	201,6	846,1	74,2	1 011,4	91,8	510,4	5 133,7

*) Normaltimmer toppd. ≥ 16 cm
Klentimmer toppd. 12-15,9 cm

Totalt utfördes skogsavverkningar på 39,6 ha.

Bilaga 2. Skogsavverkningar 2016

Lägenhet	Fröträds-ställ-ning ha	Skärm-ställ-ning ha	Kal-avverk-ning ha	Förnyelser totalt ha	Första gallring ha	Gallring ha	Avverkning av över-ståndare ha	Skötsel-avverkningar totalt ha	Special-avverk-ningar ha	Avverk-ningar totalt ha
Bomarsund									11,8	11,8
Grelsby			1,1	1,1		1,2		1,2		2,3
Kastelholm	0,8		3,8	4,6	7,6	5,0		12,6	1,1	17,2
Pehrsberg			1,3	1,3						1,3
Prästö			0,8	0,8						0,8
Vestergård			1,4	1,4						1,4
Haga			1,7	1,7	2,6	0,5		3,1	0,5	4,8
Sammanlagt	0,0	0,0	10,1	10,9	10,2	6,7	0,0	16,9	13,4	39,6

Virkesförsäljningen inbringade en inkomst på totalt 124 748 euro.

Vård av plantskogar utfördes i form av plantskogsröjningar på totalt 27,7 ha.

Under hösten behandlades 4,7 ha av förnyelseytorna med markberedning som ett förberedande arbete inför skogsplanteringen 2017.

Under året har skötseln av de egna skogsbilvägarna utförts i normal omfattning. Fastighetsverket har också deltagit i underhållet av sådana skogsbilvägar där vi är delägare i någon form.

Skogsavdelningen har under året försett värmeflispannan vid Jomala gård med 515 fm3 energived i form av löv och björkmassaved. Påfyllning av flis i pannan har också skötts av skogsavdelningen.

Fältarbetet för en ny skogsbruksplan färdigställdes under året. Den nya planen är beräknad att tas i bruk under år 2017.

Skötseln av fröplantagen för klibbal, som är belägen i Jomala, underhölls genom att slå gräs ett antal gånger under säsongen. Dessutom utfördes en beskärning av träden under våren.

Skogsavdelningen vid fastighetsverket har under hösten stått för arrangemangen av ett antal representationsjakttillfällen på Stornäset i Kastelholm. Dessa har varit initierade av lantrådet och lagtinget.

Landskapets jaktmarker har liksom tidigare år varit utarrenderade till åländska jägare. Totalt har jaktarrendena inbringat 27 464,88 euro.

Under året har arbetsstyrkan på Fastighetsverkets skogsavdelning uppgått till 2 heltidsanställda skogsarbetare och en skogsansvarig planerare/arbetsledare. Dessutom har ett antal utomstående maskinentreprenörer anlitats för olika arbeten.

Under året utfördes gallringsavverkningar på 16,9 ha skogsmark. Samtliga gallringsavverkningar gjordes i Fastighetsverkets egen regi.

Naturreservat

Enheten Naturvård inom Fastighetsverket leds av Henrik Bertell och handhar skötseln av naturreservat och naturminnen, samt de byggnader som finns på naturreservaten i samråd med Miljöbyrån och Kulturbyrån. Enheten av fyra personer plus ett antal fristående tillsyningsmän som sköter om 54 naturreservat och ett antal naturminnen. Dessutom anställs sommartid ett antal ungdomar, som sköter slåttern av våra lövängar.

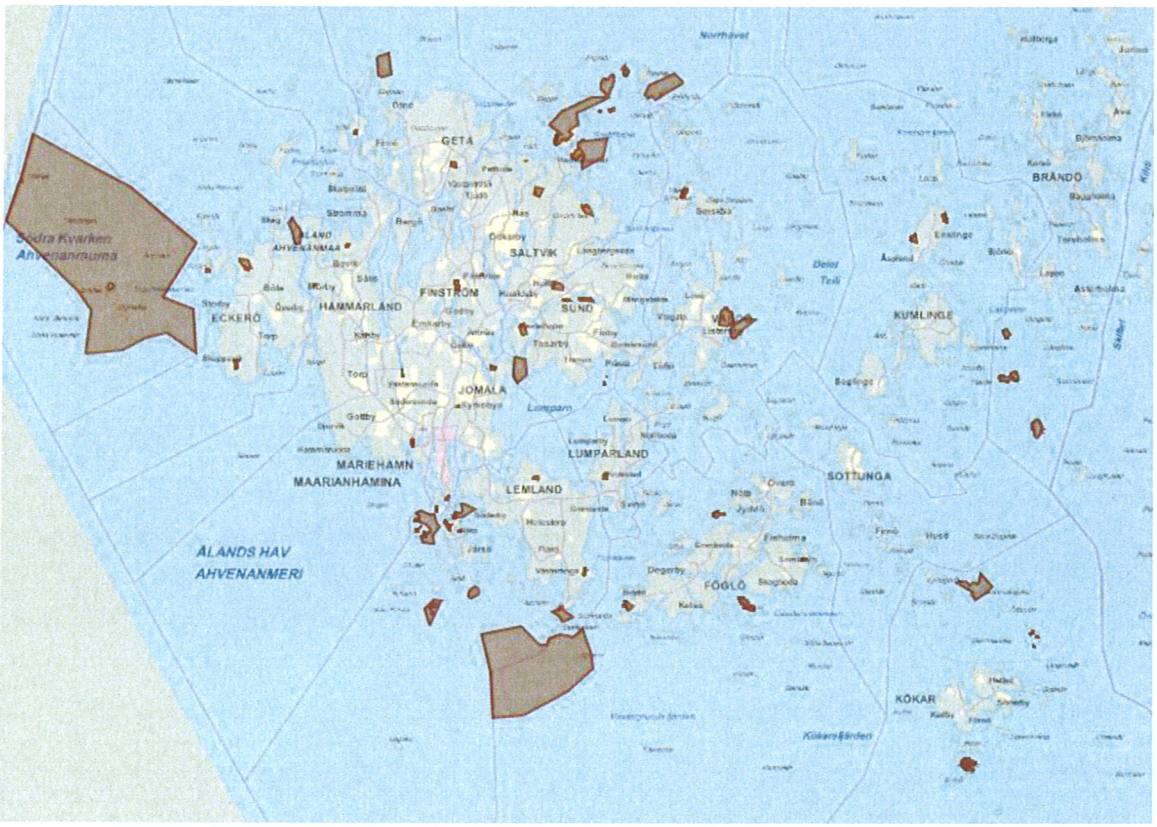

Naturreservat på Åland

Byggnadsunderhåll på naturreservat

På främst Nåtö och Björkör naturreservat, som är två hela skärgårdshemman, finns bebyggelse med stora kulturhistoriska värden. Många av byggnaderna används i viss mån idag för andra ändamål än de var ursprungligen avsedda för. Då underhåll och reparationer på dessa planeras, görs detta av en arbetsgrupp, bestående av medlemmar från Miljöbyrån och Fastighetsverket (som sköter det praktiska underhållet och använder byggnaderna) samt Kulturbyrån. Detta för att undvika att museala värden går förlorade.

Arbetsgruppen håller 2-3 möten per år, varvid man planerar kommande arbetsinsatser och utvärderar tidigare utförda arbetsinsatser.

Eftersom arbetsstyrkan numera ingår i Landskapets Fastighetsverk, så har även en del underhållsarbeten utförts på andra byggnader än de som ingår i naturreservaten.

Fiskekojan på Länsmansgrund

Nåtö

På Nåtö har det inte varit några större projekt under året utan mest normalt underhåll och översyn:

- Väderkvarnsvingarna har ännu inte bytts ut, men en extern snickare har anlitats för att utföra det, förhoppningsvis så snart som möjligt. Material till vingträn har avverkats och sågats till och finns på Ribacka. Ny löpare finns sedan tidigare nere i stallet.
- Arbetsgruppen, bestående av medlemmar från Miljöbyrån, Fastighetsverket och Kulturbyrån hade möte på Nåtö den 11 februari.
- Härbret har städats ur och innehåller numera endast museala föremål.
- Fönsterkarm och fordringar på stallets södra sida har förnyats.
- Sjöboden, som det redan tidigare kostaterats att behöver få nytt vasstak och även en del stockar som behöver bytas ut, har pga. isfria vintrar ännu inte åtgärdats.

Björkör

Det stora projektet på Björkör detta år var byte av panel på södra gaveln på mangårdbyggnaden, vilken utfördes under tidig höst av egen personal inklusive tillsyningsmannen. I övrigt så har det varit normalt underhåll av byggnaderna:

- Arbetsgruppen bestående av medlemmar från Miljöbyrån, Fastighetsverket och Kulturbyrån besökte Björkör den 22 juni.

- Målning av vissa fönster samt en del rödmyllning utfördes av tillsyningsmannen, samt under Fastighetsverkets stormöte 31 maj.
- Tjärning av vissa brädtak utfördes av tillsyningsmannen.
- Diverse reparationer och underhåll av olika byggnader bland annat gamla bastun utfördes av tillsyningsmannen.
- Nytt staket runt "fähusbrunnen" byggdes av tillsyningsmannen.
- Diverse reparationer på piren utfördes av tillsyningsmannen.
- Ny och större solpanelanläggning inkl. kylskåp installerades på lillstugan, för att minska åtgången av gas.

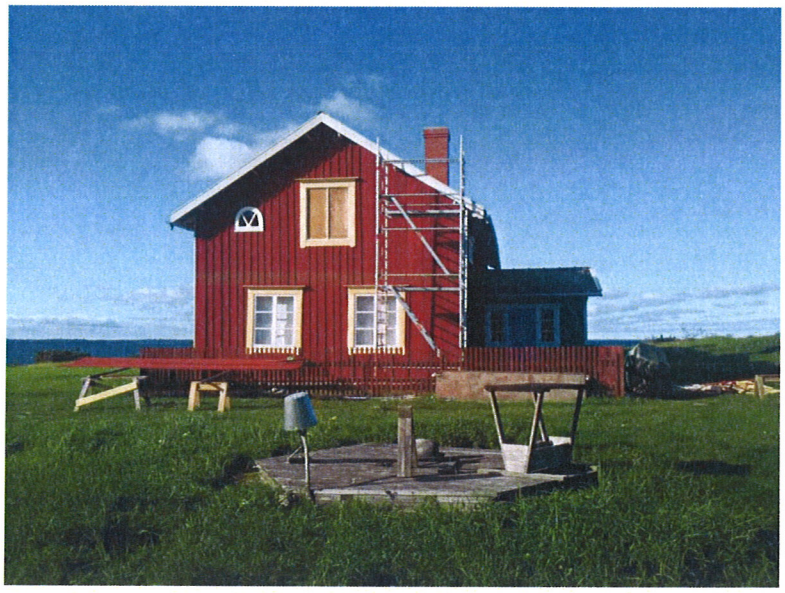

Byte av panel på södra gaveln av mangårdsbyggnaden

Idö

- "Larpes ladan" har återuppbyggts på samma plats som den tidigare stod av tillsyningsmannen Stig Åkerström. Ladan kommer att användas för förvaring av maskiner och redskap.

Återuppbyggnad av "Larpes ladan"

Övriga byggnader

Som nämnts tidigare så har även vissa andra byggnader besökts som inte ingår i naturreservat.

- Besökt Enskär under tidig vår för att stänga av värmen. Konstarerades en mindre vattenläcka från ett element men turligt nog inne i en toalett med våtrumsmatta, så inga större skador uppstod.
- Besökt Hellman och Enskär i juni för slåtter och räfsning på Enskärs gårdsplan och reparation av vattenläckan. Konstaterade att lotsstugan på Hellman skulle behöva åtgärder snarast för att inte förfalla ytterligare. Även på Enskär behöver något ske för att byggnaderna inte skall börja förfalla.
- På fiskekojan på Östra Mörskär har fönsterreparationer utförts, samt städning. Utfört av tillsyningsmannen Stig Åkerström.
- Besökt Enskär och Hellman ytterligare ett par gånger under hösten bland annat för att sätta på värmen till vintern. En skiva sattes upp för ett av fönstren på Hellman för att minska risken för mera skador.
- Kaj Porko har utfört översyn och vissa gårdskarlsarbeten på Storklubb.

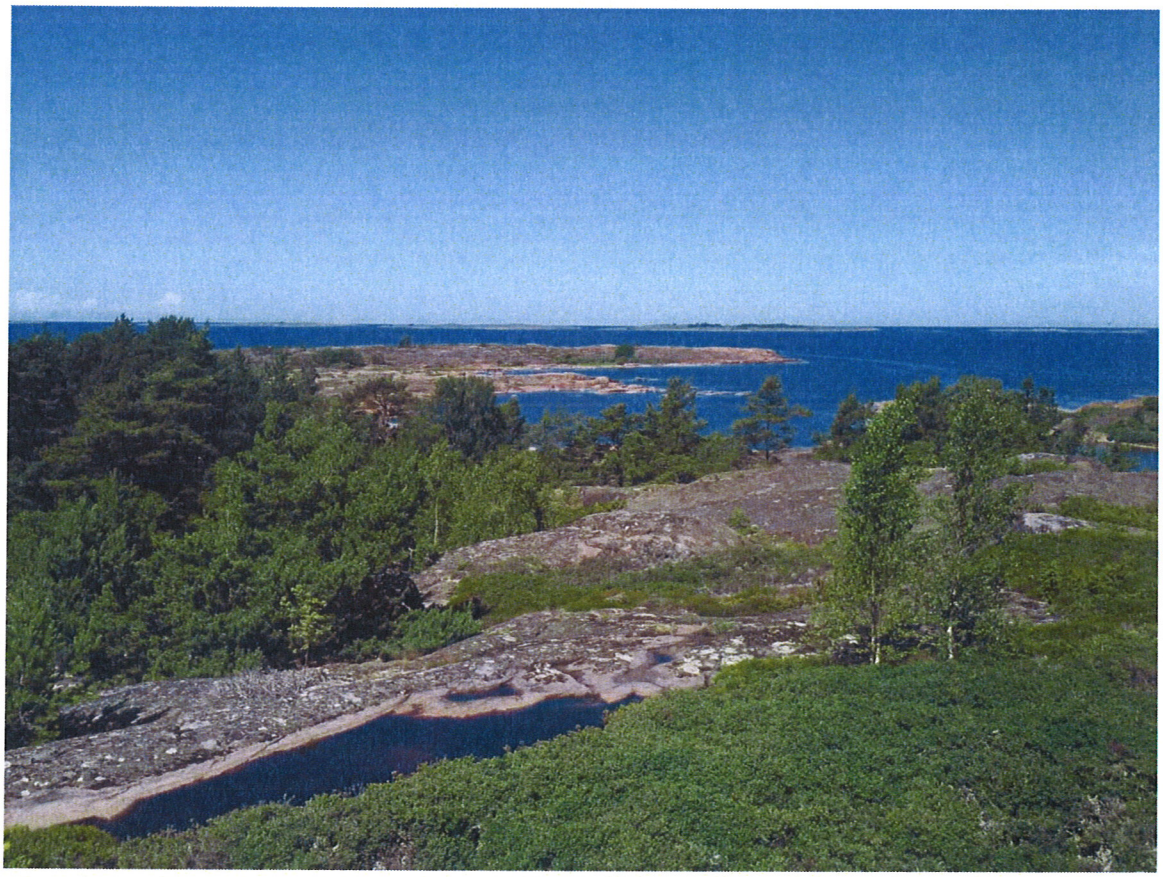

Vy från toppen av Länsmansgrund

Arbeten på naturreservat

Arbetena på naturreservaten har skötts som tidigare år, det vill säga en arbetsledare och tre naturvårdsarbetare varav en fortsättningsvis är långtidssjukskriven. Därutöver har det varit en slåttergrupp bestående av sex personer varav en arbetsledare anställd under två månader. Ytterligare så har tillsyningsmannen på Björkör varit anställd på månadslön under perioden 15/5-15/9, och utöver det så har han varit timanställd på s.k. "krysslista" under större delen av året, både på Björkör under vår och höst och på fasta Åland under vinterperioden.

Vissa reservat har som tidigare skötts på timbasis av lokala tillsyningsmän (Lillnäsberget, Prästgårdsskogen, Boxö-Länsmansgrund, Kråkskär, Svenstjälpa-Skålklobbarna, Blåskären-Salungarna-Stora Bredgrundet, Östra Långskär-Sandskär, samt Idö).

Som en konsekvens av samgåendet till ett Fastighetsverk så har även vissa arbeten utförts på områden och fastigheter i landskapets ägo som inte är naturreservat.

Brändö:

Blåskären - Salungarna - Stora Bredgrundet

Översyn och strandstädning samt sjöfågelinventering utförd av den lokala tillsyningsmannen Gunter Pettersson enligt särskilda direktiv. Samtliga skyltar har förnyats under året. Ytterli-

gare så har det tillverkats sk. Ådholkar, som häckningsskydd för ejder, för att skydda mot rovfågelangrepp. Det är ett försök som förhoppningsvis medför fler ejderungar framöver.

Eckerö:

Träsket
Inga åtgärder detta år.

Östra Rödklobb
Skyltarna bytta under våren.

Södra Uddhagarna
Inga åtgärder detta år.

Norra Uddhagarna
Inga åtgärder detta år.

Finström:

Almskogen
Översyn av området. Slåtter i norra delen. Konstaterats ett visst behov av hasselröjning för att förbättra framkomligheten.

Prästgårdsnäset
Västra och norra stängslet förnyades delvis under föregående höst och slutfördes under våren. Längs östra sidan behöver en del (ca 300 m) förnyas samt en del av tvärstängslet. Ny grind i tvärstängslet tillverkades. Översyn av övriga stängsel och skyltar under våren. Upparbetning av vindfällen och en del hasselröjning. Betesdjur (kvigor) i båda fållor. Betesdriften har fungerat bra under året.

Idskär
Samtliga fyra skyltar bytta i maj.

Föglö:

Björkör
Skyltunderhåll och strandstädning samt rydjning av slåtterytor. Slyröjning runt åkrar och ängar. Enbuskröjning vid Lilla Aludden. Slåttern avslutades i slutet av juli med hjälp av en insats från "stora arbetsgruppen".

Fastighetsverket hade stormöte på Björkör i slutet av maj med uppvaktningar med mera. Holkspikartalka och målning på ladugården. Ca 40 personer transporterades från Herröskatan.

Holkspikartalka på Björkör med ett stort antal byggmästare

Under slutet av augusti och början av september byttes panelen på södra gaveln av mangårdsbyggnaden av egen personal. Dessutom byttes solpanelanläggningen på lillstugan till en större som även klarar av ett kylskåp, för att minska gasförbrukningen. Stängslet vid tegarna ändrades under våren, så att djuren kan passera fritt förbi på norra sidan. Trots detta gick de inte särskilt mycket på den västra sidan. Under hösten ändrades stängslet även på den södra sidan, så att det nu är i stort sett bara tegarna, som är bortstängda (och gårdstunet) fram tills efter slåttern, då även tegarna öppnas. På detta sätt hoppas vi att vi skall få en effektivare betning framöver. Man kan konstatera att nötkreaturen kompletterar fårbetningen bra, trots att de har en förkärlek för att bryta sönder buskar, framförallt olvon.

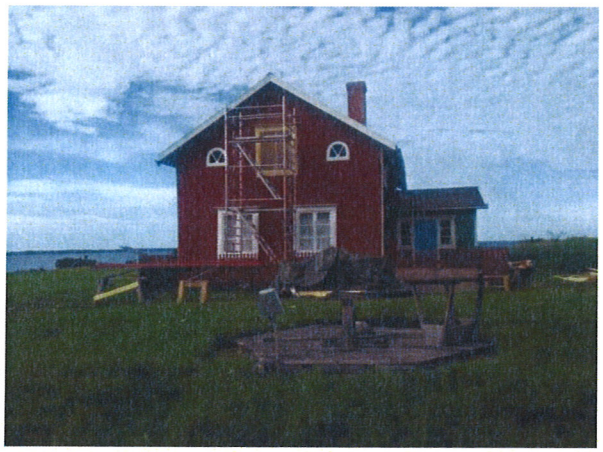

Ny panel på södra gaveln.

Stefan Berglunds betesdjur vistades på ön (ålandsfår samt ungnöt), samt även sju stycken baggar på Askskär.

Under hösten röjdes/gallrades aspdjungeln väster och sydväst om ängsladan/stengärdesgården.

Fiskekortskontroll och övervakning. Under hösten beslagtogs och förstördes ett antal nät, som olovligen använts och lämnats liggande i sjön under en längre tid och var fulla med sjögräs och död fisk.

Guidning av skolelever och övriga besökare. Antal noterade besökare: 253 personer och 63 båtar.

Även en del skyddsjakt på invasiva arter har utförts (mink och mårdhund).

Diverse byggnadsunderhåll enligt separat rapport.

Bråttö
Översyn av skyltar utförd av tillsyningsmannen på Björkör.

Granö
Översyn av skyltar utförd av tillsyningsmannen på Björkör.

Norra Hastersboda
Inga åtgärder detta år.

Sandön
Översyn av skyltar utförd av tillsyningsmannen på Björkör.

Geta:

Höckböleholmen
Översyn av stängsel och skyltar. Fortsatt gallring av den nordvästra delen under vintern tills det upptäcktes lunglav, som är en särskilt skyddsvärd art, på något träd. En skyddszon lämnades och gallringen avslutades och fortsattes på västra udden tills vi upptäckte lunglav även där. Veden kördes ut till svängplanen ca 30-40 m3 (för att flisas till uppvärmning av Naturbruksskolan). Slåtter av naturstigen, samt en del nässel- och tistelbestånd. Området har betats av kalvar och får, men betestrycket kunde gärna få öka.

Lunglav

Hammarland:

Svartnö – Kaja

Tillsyn i samband med örninventering. Åland Event fick tillstånd att dra en del av sträckningen av Åland SwimRun över norra delen av ön med kort varsel, men om det blir ett återkommande evenemang, så behöver man åka dit och kontrollera sträckningen, för att inga skador skall uppstå.

Lökö

Inga åtgärder detta år.

Ängessjö

Inga åtgärder detta år.

Näsgärdan

Inga åtgärder detta år.

Signilskär – Märket

Byte av skyltar under våren och havsörnsinventering. Besökt Signilskär under våren och Enskär/Hellman flera gånger under sommar/höst. Upptäckte ett nytt och aktivt örnbo på Enskärs gårdsplan under våren. Två ungar kläcktes och ringmärktes av örninventeraren. Slåtter av gårdsplanen. Kompletterat med fler skyltar runt om i arkipelagen under hösten. Lantmäteriförrättning på Enskär och Hellman på hösten. Uppstädning av gården på Enskär.

Örnungar på Enskär

Jomala:

Iriskärret

Översyn av skyltar och anläggningar. Kontroll av spången och städning av området vid stigen. Kontroll av naturminnesmärkena (askarna) och deras skyltar.

Lövdal

Inga åtgärder detta år.

Ramsholmen

Översyn och underhåll av skyltar och stängsel. Betesgång med kvigor som tidigare har fungerat bra. En del vindfällen har upparbetats samt en viss hasselstädning. Den bandfasta gärdesgården på norra sidan hade tjänat ut så en ny har byggts under våren. Under våren byggdes också ett nytt rastbord på södra udden istället för det gamla som hade tjänat ut. I samband med detta så sattes också en ny grill dit som är gjuten i betong. Under försommaren byttes den västra grinden till Flöjts gården ut samt kompletterades med en självstängande grind istället för det tidigare nålsögat. Stängslet längs norra sidan av Flöjts gården förnyades fram till grinden. Slåttern fungerade hyfsat, men inget hö togs tillvara. Trafikavdelningen har röjt bort grenar med mera som hängde ut över vägområdet under hösten.

Ny bandfast gärdesgård

Moren

Röjdes i januari efter flera års brist på tjäle. Passade på medan det var en kallperiod trots mycket snö.

Snörikt i januari

Jomalaöjen

Inga åtgärder detta år.

Kumlinge:

Blacksund
Inga åtgärder detta år.

Näset
Inga åtgärder detta år.

Kökar:

Karlbybådarnas sälskyddsområde
Inga åtgärder detta år.

Idö
Slåtter av lövängen. Stubb- och rotskott och årsuppslag av sly i de befintliga vårdbiotoperna har röjts bort. Vindfällen och ilandflutna stockar har tagits om hand. Betesdjur som tidigare (nöt). Stängselöversyn och reparationer. Grillen har bytts ut mot en betong-grill (gjuten på Nåtö).

"Larpes ladan" har återuppbyggts på samma plats som den tidigare stod av tillsyningsmannen Stig Åkerström. Den kommer att användas för förvaring av maskiner och redskap. En fyrhjuling med släp transporterades ut under våren får bli kvar här för användning i slåttern.

Nya ladan på Idö och originalet till höger.

Sandskär (Hellsö)
Översyn av området har utförts av Stig Åkerström. Nya skyltar hämtades från Nåtö under hösten 2015 och har bytts under året.

Östra Långskär-Sandskär
Området sköts av tillsyningsman Stig-Erik Åkerström enligt ovan. Området betades av Göran Stenroos får (Husö). Nya skyltar hämtades från Nåtö under hösten 2015 och har bytts under året. Ett utedass tillverkades på Nåtö under vintern och transporterades till Östra Långskär under våren och monterades upp på plats. I samband med besöket konstaterades att rastbordet och grillen som var båda i dåligt skick och behöver förnyas snarast. Tillsyningsmannen fick i uppgift att bygga ett rastbord på plats medan ny grill gjuts på Nåtö i sektioner för att transporteras ut och monteras på plats. Konstaterades också att den markerade stigen till

norra udden behöver få nya markeringar snarast. Ett icke aktivt örnbo hittades på en klippa på norra udden av Långskärsrevet.

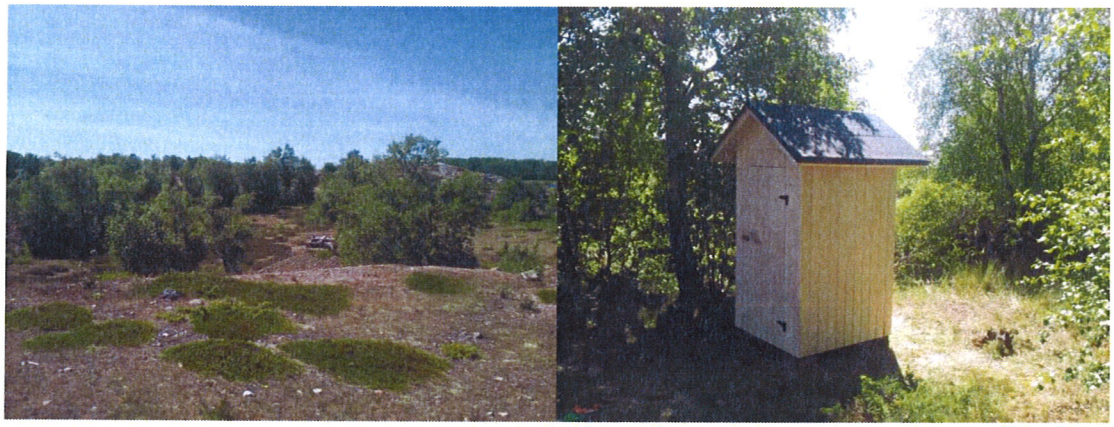

Östra långskär. Nya dasset t.h.

Lemland:

Bistorp stenåkrar
Inga åtgärder detta år.

Herrön
Slåtter enligt särskilt program samt översyn och regelbundet underhåll av anläggningarna, vilket även inkluderar gräsklippning och städning vid grillplatser och rastbord.

Området röjdes/gallrades enligt följande: Upparbetning av vindfällen. Lite gallring och uppstädning av vindfällen i norra fållan. Röjning längs vägen och lite gallring i västra fållan norr och väster om tegarna under hösten. Påbörjat en del stängselrenovering under hösten.

Utedasset målades under sommaren.

Stefan Berglunds får har betat området, och anvisningarna har följts bättre detta år. Den västra fållan kunde ha fått bli betad tidigare, för att få lite bättre effekt på rörgräs mm. Man kunde kanske dela upp flocken så att västra, nordvästra och norra fållorna skulle betas redan från våren.

Öfladorna
Inga åtgärder detta år.

Nåtö

A. Skärgården

Översyn av anläggningar och städning av stränder vid rastplatser och grillar. Slåtter utfördes på Senskär, Jungfruskär, Idholm och Äskskär. Senskär och Idholm betades av får efter slåttern.

B. Hemlandet

Översyn av rastplatser och anläggningar. Strandstädning. Slåtter av ängar och tegar enligt särskilt program. Relativt bra slåtterväder. Totalt balades ca 670 småbalar. Efterputsning av V. Harskatan och Rosklev med traktor efter betesgångens slut.

Uppstädning av vindfällen. Hamling på östra betet under september-oktober, samt uppredning av vindfällen. Under oktober röjdes och gallrades nordvästra delen av östra betet (och även en del hamling). Även på Nåtö-gården röjdes det och stamkvistades hamlade träd.

Under sommaren hölls betesdjur i olika fållor på Nåtö, samt betades även Idholm efter slåttern av ca. 11 får. Senskär betades av ca. 10 får fr.om.2/9 (onödigt sent, men bättre än inte alls) -27/10. Vattgården i Idviken byttes ut till elstängsel, vilket har fungerat bra förutom en gång då kvigorna gick igenom för att aggregatet hade slutat fungera.

Byggnadsunderhållet redovisas i en särskild rapport.

Stora Lökskär-Vitfågelskär
En skylt utbytt.

Båtskär
Inga åtgärder detta år.

Lumparland:

Skag
Inga åtgärder detta år.

Mariehamn:

Espholm
Slyröjning i kärret öster om vägen i januari medan det fanns is samt rivning av en trädkoja som byggts i några alar. Fårnätet längs vägbanken utbytt. Slåtter av älggräs på partier med sådant behov. Inget stort behov av vasslåtter. Betat av får och kvigor. Betesdriften har fungerat relativt bra. Kvigorna på rymmen en gång vid vägbanken då de hade gått runt vattgården. Vattgården förlängdes. Fåren kvar onödigt länge på hösten.

Saltvik:

Boxö
Skyltöversyn utförd av tillsyningsman Ulf Fellman. Flertalet skyltar utbytta. Strandstädning och översyn. Fågelinventering. Ingen slåtter detta år, på grund av brist i kommunikationerna. Kräver uppföljning och nya direktiv. Inga betesdjur detta år. Kräver nystängsling.

Länsmansgrund
Översyn av området har utförts av Ulf Fellman. Skyltarna bytta.

Hamnen på Länsmansgrund

Kvarnsjöskogen
Inga åtgärder detta år.

Åsgårda stenåkrar
Inga åtgärder detta år.

Knöppelskär
Översyn av området har utförts av Johan Mörn enligt särskilda direktiv. Besöktes av en grupp från Fastighetsverket/Miljöbyrån 4/7-16.

Kråkskär
Översyn av området har utförts av Johan Mörn enligt särskilda direktiv. (Sällskapet för Kråkskärsstugans bevarande). Besöktes av en grupp från Fastighetsverket/Miljöbyrån 4/7-16.

Inga betesdjur detta år.

Toböle
Inga åtgärder detta år.

Sund:

Fjärdskär-Harrgrund
Inga åtgärder detta år.

Lillnäsberget-Tingö
Slåtter på ängen vid Lillnäsbergets brant, samt röjning och slåtter av stigen till ängen utförd av tillsyningsman Jan Nordin.

Prästgårdsskogen
Översyn av anläggningar (skyltar och fågeltorn), samt slåtter och röjning av väg till tornet, har utförts av tillsyningsman Jan Nordin.

Gunnarsby
Inga åtgärder detta år.

Löfvik
Inga åtgärder detta år.

Vårdö:

Gloet
Inga åtgärder detta år.

Hemdal
Inga åtgärder detta år.

Skålklobbarna
Tillsyningsman för området: Jan Häggblom, Bussö. Han har utfört översyn av skyltarna i området och bytt vissa av dem. Strandstädning.

Svenstjälpa
Tillsyningsman för området: Jan Häggblom, Bussö. Han har utfört översyn av skyltarna i området och bytt vissa av dom. Strandstädning.

Översyn av naturminnen

1.	Källskärskannan	Kökar	38/1925	Översyn
2.	Slånbestånd	Mariehamn	15/1934	--
3.	Hamnholmseken	Saltvik	15/1934	--
4.	Tall	Eckerö	31/1970	Översyn
5.	Björk	Jomala	32/1970	Översyn
6.	Popplar	Finström		Översyn
7.	Askar	Jomala	12/2000	Översyn
8.	Stenåkern "Stenögat"	Saltvik	55/1993	--
9.	Ek, Flyttblock	Saltvik	31/1994	--
10.	Lövträdsallé	Saltvik	30/1996	--

Avtalsområden enligt naturvårdslagen som inte inrättats till naturreservat

Avtalsområde: Brändö, Jurmo, Norrön (Carina Malm) havsörn och gammal skog. (Natura 2000)

Avtalsområde: Föglö, Hastersboda (Edgar Helin) havsörn och gammal skog. (Natura 2000)

Avtalsområde: Vårdö, Simskäla, Stenverka (Jan Karlsson) havsörn och gammal skog. (Natura 2000)

Avtalsområde: Utängarna, Gottby, (B. Erikssons rättsinnehavare) Guckuskobestånd. (Natura 2000)

Avtalsområde: Vikskogen, Storby, (Karlsson & Eklund) havsörn och gammal skog. Våtmark. (Natura 2000)

Övriga skyddsobjekt

Efter överenskommelse med Ålands Landskapsregering utföra begränsade skötselåtgärder inom följande områden:

Skötselområde: Hammarland, Bovik: Guckusko, Vit skogslilja, mm. (Natura 2000). Översyn av området. Slyröjning på hösten.

Skötselområde: Jomala, Ingby (Tranberget): Guckusko, Flugblomster. Inga åtgärder detta år.

Guckusko och Vit Skogslilja i Bovik

Resultaträkning

	Not	1.1 – 31.12.2016
OMSÄTTNING	1	**18 549 726,97**
Övriga rörelseintäkter		4 600,00
Material och tjänster	2	
Material, förnödenheter och varor		
Inköp under räkenskapsperioden		-315 500,83
Köpta tjänster		-2 499 778,11
		-2 815 278,94
Personalkostnader	3	
Löner och arvoden		-1 587 092,60
Lönebikostnader		
Pensionskostnader		-296 714,33
Övriga lönebikostnader		-52 922,30
		-1 936 729,23
Avskrivningar och nedskrivningar		
Avskrivningar enligt plan		-5 460 482,57
Övriga rörelsekostnader	4	-689 016,41
RÖRELSEVINST		**7 652 819,82**
Finansiella intäkter och kostnader		
Övriga ränteintäkter och fin.intäkter		1 765,07
Räntekostnader och övriga finansiella kostnader		-423,00
Summa finansiella intäkter och kostnader		1 342,07
VINST FÖRE BOKSLUTSDISPOSITIONER OCH SKATTER		**7 654 161,89**
RÄKENSKAPSPERIODENS VINST		**7 654 161,89**

Balansräkning

AKTIVA

BESTÅENDE AKTIVA	NOT	31.12.2016
Materiella tillgångar	5	
Särskild egendom		
Markområden		1 839 441,82
Byggnader		1 252 338,55
		3 091 780,37
Materiella tillgångar		
Markområden		2 972 520,71
Byggnader		119 903 171,31
Maskiner och inventarier		23 587,92
Pågående nyanläggningar		2 769 702,75
Materiella tillgångar totalt		**128 760 763,06**
Summa bestående aktiva		**128 760 763,06**
RÖRLIGA AKTIVA		
Kortfristiga fordringar		
Kundfordringar	6	344 606,78
Övriga kortfristiga fordringar		1 228,88
Resultatregleringar		1 262,13
Summa kortfristiga fordringar		347 097,79
Kassa och bank		4 471 047,08
Summa rörliga aktiva		**4 818 144,87**
SUMMA AKTIVA		**133 578 907,93**

PASSIVA

	Not	31.12.2016
EGET KAPITAL	7	
Grundkapital		127 639 149,96
Övrigt kapital		3 100 345,74
Förskottsöverföring till landskapets budget		-6 330 000,00
Räkenskapsperiodens vinst		7 654 161,89
Summa eget kapital		132 063 657,59
FRÄMMANDE KAPITAL		
Kortfristigt främmande kapital		
Leverantörsskulder		538 871,47
Övriga skulder	8	653 531,37
Resultatregleringar	9	322 847,50
Summa kortfristigt främmande kapital		1 515 250,34
SUMMA PASSIVA		**133 578 907,93**

Redovisningsprinciper

Allmän information

Landskapets fastighetsverk är ett affärsverk underställt landskapsregeringen. Fastighetsverket tillhandahåller tjänster för landskapsregeringens allmänna förvaltning, fristående enheter som finns i anslutning till den och myndigheter som är underställda landskapsregeringen (landskapsförvaltningen) samt för lagtingets förvaltning och myndigheter som är underställda lagtinget.

Landskapets fastighetsverk bedriver uthyrningsverksamhet av lokaler och fastigheter för landskapsregeringens- och dess underliggande myndigheters behov, samt sköter den fastighetsförmögenhet som är i Fastighetsverkets besittning.

Uthyrning av fastigheter sker till väsentlig del till landskapsregeringen och dess underliggande myndigheter, vilka presenteras under interna hyresintäkter i resultaträkningen.

Förutom uthyrning av fastigheter till landskapsregeringen och dess underliggande myndigheter hyrs fastigheter, när sådana finns tillgängliga, även ut till externa parter såsom företag, föreningar och privatpersoner. Dessa intäkter presenteras som externa hyresintäkter och innehåller förutom hyror, även jordbruks- och jaktarrenden. Alla intäkter intäktsförs på prestationsbasis dvs. hyresintäkterna för månaden intäktsförs i den relevanta månaden.

Förutom förvaltningen av uthyrning skall Fastighetsverket även svara för förvaltning och underhåll av kulturarv, naturreservat och dylik särskild egendom. För underhåll av dessa fastigheter erhåller Fastighetsverket ett skötselanslag av Ålands landskapsregering som fastställs årligen. Dessa presenteras som interna skötselanslag i resultaträkningen. Övriga intäkter av fastighet representerar främst vidarefakturerade kostnader för el, värme och vatten samt försäljning av virke.

Övriga rörelseintäkter innehåller t.ex. försäljning av lös egendom.

Bokslutets jämförbarhet med föregående bokslut

Landskapets Fastighetsverk inledde sin verksamhet den 01.01.2016 och således finns det inte någon redogörelse av uppgifter gällande föregående räkenskapsperiod.

Värdering av bestående aktiva

Ålands landskapsregering har den 29.12.2015, med stöd av 20 § LL (2015:110) om landskapets fastighetsverk, överfört fast egendom till Fastighetsverket (Finansavdelningens allmänna byrå, beslut 29.12.2015/Nr 68 Enskild).

Ingående anskaffningsutgiften för bestående aktiva 1.1.2016 har vid överföringen av fastigheternas besittningsrätt från Ålands lanskapsregeringens till Landskapets fastighetsverk värderats i enlighet med Lagen om landskapets fastighetsverk. Den särskilda egendomen har överförts till bokföringsvärde och de övriga fastigheterna har överförts till gängse värde.

Anläggningstillgångarna delas upp i:
Materiella tillgångar – särskild egendom
Materiella tillgångar – övriga

Särskild egendom, egendom definierad enligt 14 § landskapslagen (2015:110) om landskapets fastighetsverk. Med särskild egendom avses sådan egendom som inte värderas till sitt verkliga värde. I landskapets anläggningsregister ingick denna typ av egendom under begreppet *landskapsegendom.* Definitionen på landskapsegendom följer finska statens, där motsvarande egendom kallas för nationalförmögenhet. Det har inte gjorts någon värdering av den särskilda egendomen. Senare anskaffningar av särskild egendom kommer att behandlas som en normal anskaffning av anläggningstillgång.

Avskrivningsgrunder
Gällande all överförd egendoms avskrivningsplan har dessa en individuell avskrivningsplan baserad på återstående förväntad livslängd för tillgången.

Gällande nyanskaffade materiella tillgångar gäller följande avskrivningsplan:

Tillgångsgrupp	**Avskrivningstid**
Byggnader	5 – 30 år
Maskiner och inventarier	5 år
Särskild egendom, byggnader	4 – 20 år

Avskrivningstid väljs efter bedömning av byggnadens förväntade livslängd.

Gränsen för när en anskaffning ska aktiveras som en anläggningstillgång är 50 000 euro.

Noter resultaträkningen

Not 1. Omsättning	2016
Intäkter av fastigheter	
Interna hyresintäkter	16 411 351,68
Interna skötselanslag	862 000,00
Externa hyresintäkter	838 179,78
Övriga intäkter av fastighet	438 195,51
Omsättning totalt	**18 549 726,97**

Not 2. Material och tjänster	
Inköp under räkenskapsperioden	
Material	315 500,83
Köpta tjänster	
Drift och underhåll	758 162,02
El	752 050,29
Värme	592 303,67
Fastighetsskatt	159 710,60
Avfallshantering	150 310,70
Vatten och avloppsvatten	87 240,83
Material och tjänster totalt	**2 815 278,94**

Not 3. Antal anställda i medeltal

Genomsnitt antal heltidsanställda	35

Fastighetsverket har under året 2016 haft timanställda som ej är heltidsanställda. Dessa är ej medtagna i nyckeltalet "genomsnittligt antal heltidsanställda" och bedöms inte väsentligen påverka antalet i genomsnitt.

Utbetalda löner och arvoden till VD och styrelsemedlemmar	104 508,00

Not 4. Övriga rörelsekostnader	
Övriga rörelsekostnader	
Övriga skötselkostnader	224 190,62
Administrationskostnader	160 349,06
Hyror och arrenden	114 451,56
Övriga personalkostnader	94 538,45
Köpta experttjänster	69 490,30
Skadeförsäkringar	25 996,42
Övriga rörelsekostnader totalt	**689 016,41**

Noter till balansräkningen

Not 5. Materiella tillgångar

SÄRSKILD EGENDOM	Mark- och vattenområden	Byggnader och konstruktioner	Maskiner och inventarier	Pågående nyanläggningar	Totalt
Anskaffningsvärde 1.1.2016	**1 839 441,82**	**1 260 903,92**	**0,00**	**0,00**	**3 100 345,74**
Ökningar	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Anskaffningsutgift 31.12.2016	**1 839 441,82**	**1 260 903,92**	**0,00**	**0,00**	**3 100 345,74**
Ack. av- och nedskrivningar 1.1.2016	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Avskr. räkenskapsperioden	0,00	8 565,37	0,00	0,00	8 565,37
Ack. av- och nedskrivningar 31.12.2016	**0,00**	**8 565,37**	**0,00**	**0,00**	**8 565,37**
Bokföringsvärde 31.12.2016	**1 839 441,82**	**1 252 338,55**	**0,00**	**0,00**	**3 091 780,37**
Bokföringsvärde 31.12.2015	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

MATRIELLA TILLGÅNGAR	Mark- och vattenområden	Byggnader och konstruktioner	Maskiner och inventarier	Pågående nyanläggningar	Totalt
Anskaffningsvärde 1.1.2016	**2 972 520,71**	**123 141 195,75**	**29 484,88**	**1 822 544,91**	**127 965 746,25**
Ökningar	0,00	2 207 995,80	0,00	3 161 603,64	**5 369 599,44**
Minskningar	0,00	0,00	0,00	-6 450,00	-6 450,00
Överföring mellan posterna	0,00	0,00	0,00	-2 207 995,80	-2 207 995,80
Anskaffningsutgift 31.12.2016	**2 972 520,71**	**125 349 191,55**	**29 484,88**	**2 769 702,75**	**131 120 899,89**
Ack. av- och nedskrivningar 1.1.2016	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**	**0,00**
Avskr. räkenskapsperioden	0,00	5 446 020,24	5 896,96	0,00	5 451 917,20
Ack. av- och nedskrivningar 31.12.2016	**0,00**	**5 446 020,24**	**5 896,96**	**0,00**	**5 451 917,20**
Bokföringsvärde 31.12.2016	**2 972 520,71**	**119 903 171,31**	**23 587,92**	**2 769 702,75**	**125 668 982,69**
Bokföringsvärde 31.12.2015	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Materiella tillgångar totalt 31.12.2016	**4 811 962,53**	**121 155 509,87**	**23 587,92**	**2 769 702,75**	**128 760 763,06**

	2016
Not 6. Kundfordringar	
Kundfordringar, hyror	114 851,67
Kundfordringar, övriga	229 755,11
Summa kortfristiga fordringar	**344 606,78**

Not 7. Grundkapital	
Grundkapital	127 639 149,96
Övrigt eget kapital	3 100 345,74
Förskottsöverföring till landskapets budget	-6 330 000,00
Räkenskapsperiodens resultat	7 654 161,89
	132 063 657,59

Grundkapitalet har uppstått vid överföringen av besittningsrätten av fastigheter och mark från Landskapet till Landskapets fastighetsverk per 01.01.2016.

Övrigt eget kapital har uppstått vid överföringen av besittningsrätten av särskild egendom från Landskapet till Landskapets fastighetsverk per 01.01.2016.

Not 7.1 Utdelningsbara medel	
Räkenskapsperiodens resultat	7 654 161,89
Förskottsöverföring till landskapets budget	-6 330 000,00
Överförs till balanserade vinstmedel	**1 324 161,89**

Styrelsens förslag till vinstdisposition

21.10.2015 överlämnades Ålands landskapsregerings budgetförslag för år 2016 till lagtinget. I budgeten förutsätts en överföring av avkastningen, i likhet med en förskottsdividend, från Landskapets fastighetsverk till Landskapet. Denna förskottsöverföring har bokförts genom att minska det fria egna kapitalet.

Fastighetsverkets utdelningsbara vinstmedel uppgår till 7 654 161,89 euro, vilket är lika med räkenskapsperiodens vinst.

Styrelsen föreslår inför Landskapsregeringen att de utdelningsbara vinstmedlen disponeras på följande sätt:

- Fastställes förskottsöverföring till landskapet om 6 330 000 euro, som redan tidigare beslutats om som utdelning

- i det fria egna kapitalet kvarlämnas 1 324 161,89 euro

Styrelsen anser att den föreslagna vinstutdelningen inte äventyrar Fastighetsverkets soliditet. Vinstutdelningen hindrar inte heller Fastighetsverket från att fullgöra sina förpliktelser på kort och lång sikt eller att fullgöra erforderliga investeringar. Inga andra väsentliga förändringar har inträffat i Fastighetsverkets ekonomiska ställning efter räkenskapsperiodens utgång.

Not 8. Övriga skulder	2016
Förskottsinnehållning	35 578,74
Momsskuld till Skatteverket	616 221,86
Övriga kortfristiga skulder	1 730,77
	653 531,37

Not 9. Resultatregleringar	
Lönebikostnader	69 222,66
Periodiserad semesterlöneskuld	253 624,84
	322 847,50

Säkerheter och ansvarsförbindelser

Hyresansvar	
Förfaller till betalning under nästa räkenskapsperiod	45 960,00
Förfaller till betalning senare	88 090,00
	134 050,00

Styrelsens och VD:s bokslutsunderskrifter

Bokslutet och verksamhetsberättelsen undertecknas

Mariehamn den 26. 3. 2017

Lennart Isaksson, ordförande

Agneta Erlandsson-Björklund, vice ordförande

Elisabeth Rosenlöf

Gunda Åbonde-Wickström

Göran Lindholm

Stefan Rumander, VD

Revisorernas bokslutspåteckning

Över utförd revision har idag avgivits berättelse.

Mariehamn 26 APRIL 2017

Fanny Johansson, CGR

Leif-Erik Forsberg, CGR/OFR

Revisionsberättelse

Till Ålands landskapsregering

Revision av bokslutet

Uttalande

Vi har utfört en revision av bokslutet för Landskapets fastighetsverk (fo-nummer 2734625-5) för räkenskapsperioden 1.1–31.12.2016. Bokslutet omfattar balansräkning, resultaträkning och noter till bokslutet.

Enligt vår uppfattning ger bokslutet en rättvisande bild av bolagets ekonomiska ställning samt av resultatet av dess verksamhet i enlighet med i Finland ikraftvarande stadganden gällande upprättande av bokslut och det uppfyller de lagstadgade kraven.

Grund för uttalandet

Vi har utfört vår revision i enlighet med god revisionssed i Finland. Våra skyldigheter enligt god revisionssed beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns skyldigheter vid revision av bokslutet.* Vi är oberoende i förhållande till bolaget enligt de etiska kraven i Finland som gäller den av oss utförda revisionen och vi har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa. Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar för bokslutet

Styrelsen och verkställande direktören ansvarar för upprättandet av bokslutet och för att bokslutet ger en rättvisande bild i enlighet med i Finland ikraftvarande stadganden gällande upprättande av bokslut samt uppfyller de lagstadgade kraven. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta ett bokslut som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av bokslutet ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om man avser att likvidera bolaget, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra något av detta.

Revisorns skyldigheter vid revision av bokslutet

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida bokslutet som helhet innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns.

Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i bokslutet.

Som del av en revision enligt god revisionssed använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

— Identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i bokslutet, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.

— Skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.

— Utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i ledningens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

— Drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av bokslutet. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i bokslutet om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om bokslutet. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.

— Utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i bokslutet, däribland upplysningarna, och om bokslutet återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi kommunicerar med dem som har ansvar för bolagets styrning avseende, bland annat, revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den, samt betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat under revisionen.

Övriga rapporteringsskyldigheter

Övrig information

Styrelsen och verkställande direktören ansvarar för den övriga informationen. Övrig information omfattar informationen i VD:s översikt och verksamhetsberättelsen. Vårt uttalande om bokslutet täcker inte övrig information.

Vår skyldighet är att läsa informationen i VD:s översikt och verksamhetsberättelsen i samband med revisionen av bokslutet och i samband med detta göra en bedömning av om det finns väsentliga motstridigheter mellan informationen i VD:s översikt och verksamhetsberättelsen och bokslutet eller den uppfattning vi har inhämtat under revisionen eller om informationen i VD;s översikt och verksamhetsberättelsen i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter. Det är ytterligare vår skyldighet att bedöma om VD:s översikt och verksamhetsberättelsen har upprättats enligt gällande bestämmelser om upprättande av verksamhetsberättelse.

Enligt vår uppfattning är uppgifterna i VD:s översikt och verksamhetsberättelsen och bokslutet enhetliga och VD:s översikt och verksamhetsberättelsen har upprättats i enlighet med gällande bestämmelser om upprättande av verksamhetsberättelse.

Om vi utgående från vårt arbete drar slutsatsen att det förekommer en väsentlig felaktighet i informationen i VD:s översikt och verksamhetsberättelsen bör vi rapportera detta. Vi har ingenting att rapportera gällande detta.

Mariehamn den 26 april 2017

Leif-Erik Forsberg
CGR, OFGR

KPMG Oy Ab
Tölöviksgatan 3 A
00100 Helsingfors

Fanny Johansson
CGR

PricewaterhouseCoopers Oy
Nygatan 6, II vån.
22100 Mariehamn